

POČETNO IZVJEŠĆE

PLAN UPRAVLJANJA

POVIJESNOM JEZGROM GRADA ZADRA

URBANEX

IMPRESSUM

Naručitelj

Grad Zadar

Izrađivač

Urbanex

Boktuljin put 26, 21 000 Split

Vlaška 95, 10 000 Zagreb

2021.

SADRŽAJ

UVOD	4
UVODNA ANALIZA	7
PROSTORNI KONTEKST POVIJESNE JEZGRE	8
KULTURNI KONTEKST POVIJESNE JEZGRE	11
Materijalna baština	11
Nematerijalna baština	13
PROJEKTNI ZADATAK	14
Opis projektnog zadatka	15
METODOLOGIJA RADA	16
METODOLOGIJA IZRADE	17
Proces pripreme i izrade Plana upravljanja	18
Analiza stanja	19
Analiza funkcionalno-prostorne strukture	21
Strukturiranje Plana upravljanja	21
MREŽA DIONIKA	22
PARTICIPATIVNI PRISTUP	24
PLAN RADA	25
Organizacija aktivnosti	26
Indikativan hodogram	27
RIZICI PROVEDBE	28
Identificirani rizici provedbe	29
POTREBA ZA PODATCIMA	30
POPIS LITERATURE I IZVORA	35
Popis literature	36
Popis izvora	36

1 UVOD

Suvremeni razvoj utemeljen na turističkim aktivnostima uvelike utječe na povećanje prostornih i sektorskih pritisaka na povijesnu jezgru Grada Zadra. Pomanjkanje održivog pristupa u upravljanju povijesnom jezgrom dovelo je do potrebe za izradom Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra, što je ujedno i potreba UNESCO-vih lokaliteta svjetske baštine. Nositelj izrade Plana upravljanja je Grad Zadar.

Povijesna jezgra Grada Zadra smještena je na izduženom poluotoku u središtu grada te posjeduje vrlo bogatu kulturno-umjetničku baštinu. Urbanizacija zadarskog prostora započela je još u vrijeme Liburna, pa se nastavila u grčkom i rimskom razdoblju. Antički raster grada sačuvao se do danas, što je vidljivo u glavnoj uzdužnoj i glavnoj poprečnoj ulici koje zatvaraju prostor gradskog trga – foruma. U ranokršćansko je doba izgrađen episkopalni kompleks s katedralom, baptisterijem, i episkopijem, Crkva Sv. Donata najvrjedniji je primjer predromaničkog graditeljstva u Hrvatskoj. Crkva, kapitul i zvonik sv. Marije, crkva sv. Krševana i sv. Stošije su primjeri romaničkog stila. Gotički je stil zastupljen crkvama Sv. Frane, Sv. Dominika i Sv. Mihovila. Iz razdoblja renesanse su gradske zidine. Kroz cijelu povijest, povijesna jezgra Grada Zadra bilježila je brojne utjecaje, a najteži je bio tijekom Drugog svjetskog rata kada je gotovo 60 % jezgre srušeno. Tijekom obnove, sudjelovali su brojni hrvatski arhitekti i urbanisti koji su osmislili plan obnove Zadra 1954. inzistirajući da se zadrži povijesna zadarska matrica i da se u nju postupno ugrađuje moderna arhitektura, no uvijek u duhu ambijenta. Moderne potrebe utječu na moderne utjecaje na kulturnu baštinu. Zbog njihove dinamike i utjecaja na povijesnu jezgru, ističe se značajna potreba za izradom jedinstvenog plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra.

Zadarske gradske zidine postale su dio UNESCO-ve liste svjetske baštine 2017. godine, zajedno s još pet dijelova mletačkog fortifikacijskog sustava iz 16. i 17. stoljeća u današnjoj Hrvatskoj, Italiji i Crnoj Gori, kao izvanredni primjeri pomorskog fortifikacijskog plana „*ala moderna*“. Kao najrelevantnije međunarodne upute za izradu planova upravljanja povijesnim urbanim cjelinama, UNESCO-ve preporuke iz 2011. g. o povijesnom urbanom krajolikom navode kako plan upravljanja mora sadržavati šest ključnih koraka:

- provedbu istraživanja i kartiranja prirodnih, kulturnih i društvenih resursa
- postizanje konsenzusa između lokalnih dionika kroz primjenu participativnog pristupa
- procjenu razine osjetljivosti i ranjivosti prostora na socioekonomske trendove i posljedice klimatskih promjena
- integraciju vrijednosti kulturne baštine i njene osjetljivosti u širi razvojni okvir
- prioritizaciju mjera usmjerenih na očuvanje i razvoj
- razvoj prikladnog mehanizma provedbe definiranih mjera.

Osim navedenih preporuka, tijekom procesa izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra, u obzir treba uzeti i osnovna načela strateškog planiranja definirana Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17) te načela zaštite i očuvanja kulturne baštine definirana Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20), kao i načela drugih relevantnih zakonskih i strateških akata.

Plan upravljanja mora imati za cilj dovođenje u međuodnos svih vrijednosti povijesne jezgre Grada Zadra i načina valorizacije u budućnosti kako bi kulturna baština postala osnova za budući razvoj temeljen na cjelovitosti i ukupnosti prostora.

Plan upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra – Početno izvješće

Ovaj dokument predstavlja **Početno izvješće** - prvu isporučevinu Ugovora o provedbi istraživačkih aktivnosti za potrebe izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra (KLASA: 612-01/21-01/48, URBROJ: 2198/01-2-21-6) kojeg su sklopili Grad Zadar i Urbanex.

2 **UVODNA ANALIZA**

PROSTORNI KONTEKST POVIJESNE JEZGRE

Povijesna jezgra Grada Zadra svojim je najvećim dijelom smještena na poluotoku kojeg čini prostor površine oko 25 ha koji je zaštićen gradskim bedemima. Još od srednjovjekovnog razdoblja valoriziran je poluotočni položaj Zadra sa zaštićenom prirodnom lukom između istočne obale poluotoka i kopna te je u kasnom srednjem vijeku Zadar postao najveće gradsko naselje na istočnoj obali Jadrana, a u novom vijeku i upravno središte Dalmacije (Magaš, 2013). S društveno-političkim i gospodarskim promjenama u 19. i 20. stoljeću, značaj i povoljnost geografskog položaja zadarske povijesne jezgre značajno su umanjeni. U drugoj polovici 20. st. Zadar se proširio u svojoj priobalnoj zoni te postao peti grad po veličini u Hrvatskoj (Magaš, 2013). Širenje urbanog naselja utjecalo je na gubitak dijela funkcija iz povijesne jezgre, osobito prometne funkcije i funkcije opskrbe (trgovine), a u njoj su ostali naglašeni drugi prostorni sadržaji i djelatnosti.

Prema svojim geomorfološkim karakteristikama, poluotok na kojemu se nalazi povijesna jezgra Zadra nisko je i zaravnjeno područje, čija

nadmorska visina ne prelazi 10 m. Kopnena obala istočno od uvale Jazine, koju zatvaraju istočni rub poluotoka i kopnena obala, također je vrlo niska, ali blago raste u smjeru jugozapad – sjeveroistok, gdje se na udaljenosti oko 4 km od poluotoka nalazi 100-110 m visoko krško bilo koje omeđuje morfološku urbanu zonu Zadra i dijeli je od Ravnih kotara. Uvala Jazine u svojem je najjužnijem dijelu duboka oko 5 m, te je stoga u njoj moguće uplovljavanje malih plovila, dok na njenom nešto dubljem sjevernom dijelu, uz krajnji sjeverni i sjeveroistočni rub poluotoka, smještena zadarska gradska luka, u koju uplovljava dio putničkih brodova i trajekata, dok je većina trajektnih linija iz te luke preseljena u lučki terminal Gaženica u južnom dijelu Zadra. Sa zapadne strane poluotoka nalazi se plitki Zadarski kanal, čija je maksimalna dubina 41 m. Zadarski kanal pruža se u smjeru sjeverozapad-jugoistok i dijeli otok Ugljan od Zadra i obližnjih obalnih naselja. Najkraća zračna udaljenost između povijesne jezgre Zadra i Ugljana iznosi 4 km. Južno od poluotoka nalaze se zadarska naselja Kolovare i Arbanasi, u kojima su smještene stambena, poslovna i turističko-rekreacijska zona te zona kombinirane namjene u kojoj su smješteni terminali autobusnog i željezničkog prometa (PPUGZ; GGZ 4/04, 3/08, 4/08, 10/08, 21/10, 16/11, 2/16, 6/16, 13/16, 4/17, 14/19).

Iz povijesne jezgre Zadra pristup nacionalnoj cestovnoj mreži omogućen je državnom cestom D407 koja povezuje Jadransku magistralu (D8) s trajektnom lukom na poluotoku (Odluka o razvrstavanju javnih cesta, NN 18/21). Navedena državna cesta pruža se s istočne strane poluotoka i završava na krajnjem sjevernom dijelu poluotoka, gdje je trajektno pristanište za međunarodni promet. Promet cestovnih vozila u povijesnoj jezgri Zadra omogućen je na manjemu broju prometnica koje okružuju središnji dio jezgre u kojemu se nalaze pješačke zone. Uz prometnice kojima je dozvoljen promet cestovnih vozila nalaze se parkirne površine pod naplatom kojima upravlja gradsko poduzeće Obala i lučice. Parkirne zone na području povijesne jezgre podijeljene su u 0., 1. i 2. naplatnu zonu, koje su zone s najvišom cijenom parkiranja u Zadru, što je mjera kojom se destimulira dugo zadržavanje prometa u mirovanju u povijesnoj jezgri. Na

krajnjem južnom dijelu povijesne jezgre, izvan gradskih zidina, nalazi se veće izvanulično parkiralište na kojemu je omogućeno parkiranje po nižoj cijeni bez vremenskih ograničenja (Obala i lučice, 2021). Iz pomorske luke Zadar smještene na poluotoku u 2021. g. isplovljavala je brodska linija za Ugljan te brzobrodске linije za manje otoke koji su u sastavu Grada Zadra (Jadrolinija, 2021). Prije pandemije COVID-19 iz te je luke isplovljavala i međunarodna linija za talijansku Anconu. Područje povijesne jezgre Zadra integrirano i u mrežu javnog gradskog autobusnog prijevoza u Gradu Zadru dvjema linijama gradskog prijevoznika Liburnija koje jezgru povezuju s autobusnim kolodvorom u Zadru te s naseljima Koločare, Arbanasi i područjem uz Jadransku magistralu do rubnog zadarskog naselja Crno (Liburnija, 2021).

Prema svojoj morfološkoj strukturi povijesna jezgra Zadra odgovara tipu antičkog rimskog grada, što odgovara povijesnom razdoblju u kojem je prvo naselje na području povijesne jezgre Zadra nastalo (1. st. pr. Kr.). Morfologija povijesne jezgre sačuvala se u kasnijim razdobljima usprkos društvenim, političkim i gospodarskim promjenama koje su utjecale na razvoj Zadra. Obilježja rimskog grada koja su prisutna u povijesnoj jezgri Zadra su pravilan raspored ulica koje se sijeku pod pravim kutom i pravilan raspored urbanih sadržaja (Vresk, 2002). U rimskom gradu posebnu ulogu imaju dvije glavne ulice, *via decumanus* koja se obično pruža u smjeru zapad-istok i *via cardo* koja se obično pruža u smjeru sjever-jug, a na sjecištu tih dviju ulica nalazi se glavni trg – forum. Zbog specifičnog položaja povijesne jezgre Zadra koja se pruža u smjeru sjeverozapad – jugoistok, Široka ulica (Kalelarga) koja je u rimskom gradu imala funkciju *decumanusa* pruža se istim smjerom, a *cardo* predstavljaju Poljana Pape Aleksandra III. i Ulica Šimuna Kožarića Berije koje se sijeku sa Širokom ulicom te je na njihovom sjecištu smješten glavni rimski trg – Forum. Forum je u rimsko doba imao funkciju središta javnog života, gdje su se održavali vjerski obredi, održavali su se govori, suđenja, obavljale su se različite novčane i robne transakcije te druga masovna okupljanja (Vresk, 2002). Iako je ta funkcija u Zadru djelomično izgubljena, koncentracija vjerskih objekata i drugih elemenata

kulturno-povijesne baštine koji ukazuju na navedene funkcije, označavaju forum kao središte javnog života grada. Forum je svoju funkciju glavnog trga izgubio u korist Narodnog trga, koji se nalazi nešto južnije uz Široku ulicu gdje su smještene ustanove gradske uprave u Zadru.

Funkcije koje obilježavaju povijesnu jezgru Zadra su upravna, kulturna, obrazovna, vjerska, trgovačka, turističko-ugostiteljska, prometna i stambena funkcija. U upravnom smislu povijesna jezgra Zadra važna je jer se u njoj nalaze sjedišta administrativne uprave Grada Zadra i Zadarske županije zajedno s dijelom gradskih i županijskih institucija. Kulturnu funkciju povijesne jezgre obilježava postojanje većeg broja kulturnih ustanova, poput muzeja, kazališta, galerija i ostalih objekata kulturne infrastrukture, a služi i kao mjesto na kojemu se održavaju različite kulturne manifestacije. Obrazovna funkcija jezgre očituje se zbog smještaja nekoliko ustanova za osnovno i srednje obrazovanje te Sveučilišta u Zadru. Vjersku funkciju ima zbog većeg broja sakralnih objekata koji se nalaze u jezgri, među kojima se ističe zadarska katedrala sv. Stošije, a u jezgri su smješteni i objekti u kojima se nalaze razne ustanove Zadarske nadbiskupije. Trgovačku funkciju povijesna jezgra Zadra ima zbog smještaja većeg broja trgovina različite s različitim asortimanom proizvoda. Trgovački značaj jezgre djelomično se gubi, osobito otvaranjem trgovačkog centra na rubu grada te drugih specijaliziranih trgovina na ostalim lokacijama u gradu u kojima se prodaje sličan asortiman proizvoda kao i u prodavaonicama u gradskoj jezgri. U povijesnoj jezgri postoji gradska tržnica (pijaca) na kojoj lokalni poljoprivrednici prodaju širok spektar poljoprivrednih proizvoda, a tamo je smještena i ribarnica. Zbog svoje turističke atraktivnosti, koja potječe od bogatstva različitih elemenata kulturne baštine, kao i posebnih turističkih atrakcija novijeg doba poput morskih orgulja i Pozdrava Suncu te pojedinih manifestacija, u povijesnoj jezgri razvili su se brojni trgovački i ugostiteljski objekti koji služe za pružanje raznih usluga turistima. Prometna funkcija povijesne jezgre očituje se u smještaju luke za putnički pomorski promet, koja je u znatnoj mjeri izgubila svoj prometni značaj otvaranjem putničkog terminala u Gaženici koji je preuzeo trajektni promet, dok Gradska

luka i dalje omogućuje transport brodovima prema okolnim otocima. Međutim, ponuda pomorskog prometa u privatnim turističkim aranžmanima, primjerice kroz ponudu turističkih aranžmana koji uključuju prijevoz turista iz Zadra prema pojedinim otocima, pridonosi povijesnom značaju jezgre. Vrlo važna funkcija koji ima povijesna jezgra Zadra je i stambena funkcija. Usprkos velikom broju ustanova i poslovnih subjekata koji koriste pojedine objekte na području jezgre, dio objekata koristi se i u stambene svrhe. U upravljanju povijesnom jezgrom osobito je važno stanovnicima jezgre omogućiti zadovoljavajuću razinu kvalitete života te umanjiti postojeće i potencijalne konflikte u korištenju prostora između stanara jezgre i dionika koji su uključeni u neku od navedenih funkcija.

U kontaktnoj zoni uz povijesnu jezgru Zadra, južno i istočno od poluotoka, dostupne su i druge funkcije. U blizini povijesne jezgre smještena je Opća bolnica Zadar i druge javne ili privatne zdravstvene ustanove. Također, u tom se prostoru nalazi i veći broj financijskih ustanova (banaka), osiguravajućih društva te glavna pošta u Zadru, kao i širok spektar obrta koji pružaju različite usluge. U tom se prostoru nalazi i nekoliko obrazovnih ustanova, policijska postaja, ured Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Gradska knjižnica i drugi javni objekti. Također, veliki broj trgovina koncentriran je u kontaktnoj zoni.

Povijesna jezgra Zadra prostor je povoljnog prometno-geografskog položaja i vrijedne kulturno-povijesne baštine koja je rezultat povijesnog značaja grada. Društveno-politička i ekonomska kretanja u prošlosti i sadašnjosti generiraju prisustvo velikog broja različitih funkcija koje postoje u povijesnoj jezgri i njezinoj kontaktnoj zoni. Te se funkcije neprestano mijenjaju i prilagođavaju trenutnim situacijama. Iz tog je razloga potrebno planirati i dosljedno provesti mjere i aktivnosti kojima će se potaknuti željeni razvoj različitih funkcija u jezgri prilagođen suvremenim i budućim društvenim, gospodarskim i okolišnim kretanjima, uz što veću razinu očuvanja prostornih vrijednosti te zadovoljenja potreba svih korisnika prostora.

kao zaštićena kulturno-povijesna cjelina (reg. br. Z-3409) u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (Sl. 1.).

KULTURNI KONTEKST POVIJESNE JEZGRE

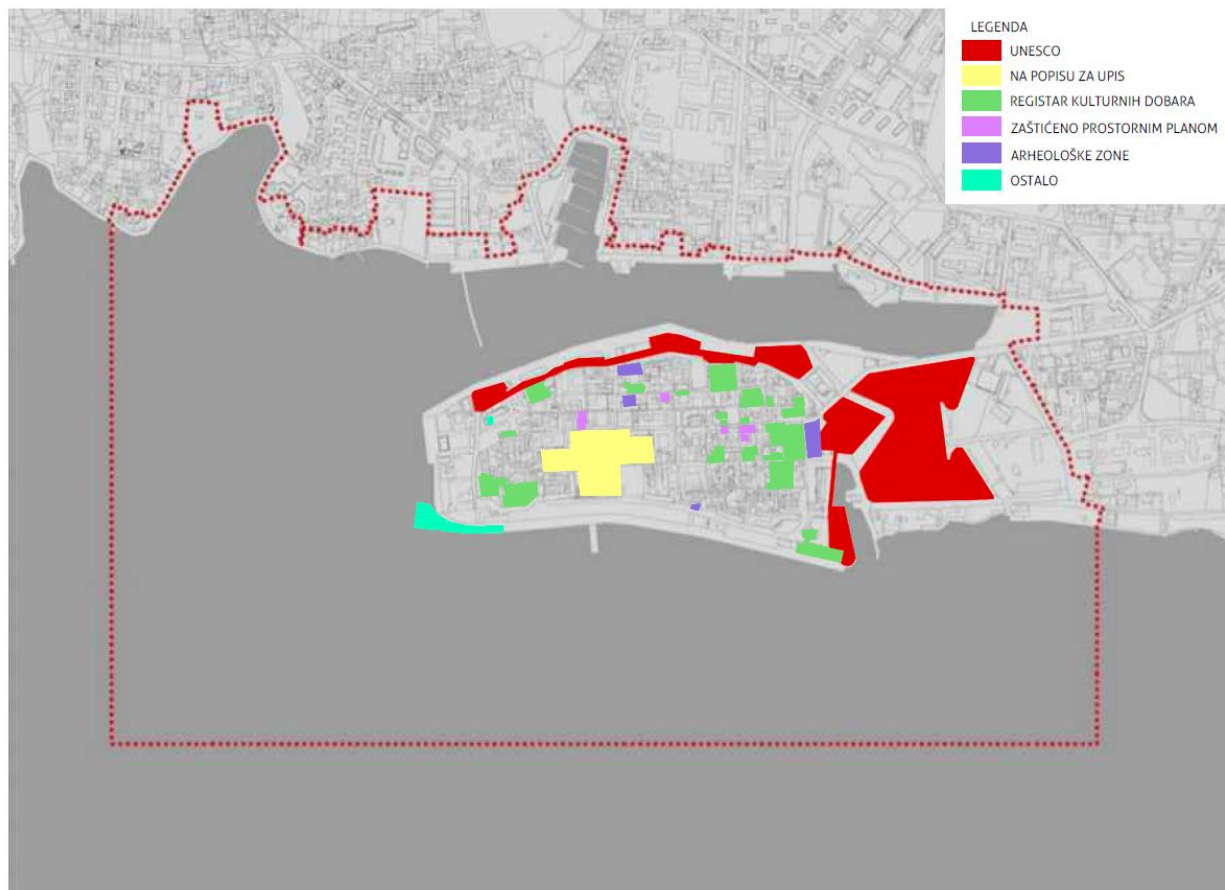
Područje iz kojeg se formirala današnja povijesna jezgra grada Zadra obilježava dugi kontinuitet naseljavanja koji seže sve do prapovijesnog doba. Povoljan i geostrateški položaj u zaklonu razvedene istočne obale Jadranskog mora omogućio je tisućljećima dug urbani razvoj Zadra, ali i privlačio mnogobrojne povijesne mediteranske sile koje su njime željele ovladati. Smjena raznih vladara te različiti zapadni i orijentalni kulturni utjecaji pridonijeli su kreiranju današnjeg kulturnog identiteta grada. Slojevitost i dugovječnost života na zadarskog poluotoku danas svjedoče arheološki ostaci i arhitektura iz različitih perioda, a njihova međusobna interpolacija i suživljenost s modernim tkivom grada danas su dijelom jedinstvene i svjetski prepoznate vrijedne kulturne baštine, kako grada Zadra, tako i cjelokupnog čovječanstva. Sukladno tome, područje povijesne jezgre grada Zadra upisano je

MATERIJALNA BAŠTINA

Najranija urbana povijest zadarskog poluotoka počinje u željeznom dobu s Liburnima koji u 1. tis. pr. Kr. na ovom području grade svoje utvrđeno uporište i luku – *Iader* ili *Idassa* kako je spominju grčki kolonijalisti u Farskoj psefizmi iz 4. st. pr. Kr. Od liburnskog supstrata današnjeg grada nije ostalo mnogo, ali o njegovoj životu i razvoju svjedoče mnogobrojni pokretni nalazi predmeta iz svakodnevnog i zagrobnog života koji se čuvaju u zbirkama zadarskih muzeja.

Pravi urbani razvoj Zadra započinje rimskim osvajanjem i osnivanjem kolonije *Colonia Iulia Iader*. Antički period i doba rimske vlasti najviše je utjecao na urbani razvoj današnjeg grada, što je vidljivo i u pravilnom uličnom rasporedu koji se većim dijelom očuvao u povijesnoj jezgri grada do današnjeg dana. Sačuvani raster ulica najuočljiviji u položaju glavne gradske ulice Kallarge koja je svoj smjer baštini još od antičkog doba, kao i sličan položaj današnje tržnice u odnosu na rimski emporij. Mnogobrojni pokretni nalazi, ostaci fortifikacija i spolije integrirane u arhitekturu iz kasnijih perioda vrijedna su baština koja svjedoči o moći i četiri stoljeća dugom razvoju rimske kolonije. Najznačajniji ostaci antičke arhitekture nalaze se na položaju nekadašnjeg foruma i kapitolija rimske kolonije u središtu povijesne jezgre.

Početkom srednjeg vijeka Jader, poput ostalih urbanih središta doživljava velike prostorne demografske i kulturne transformacije sukladno tadašnjim društveno-povijesnim događanjima. Srednjovjekovno nasljeđe Zadra karakterizira u prvom redu sakralna arhitektura i umjetnost koja se razvijala pod utjecajima velikih srednjovjekovnih sila poput Franačke i Bizanta te graditeljska i arhivistička ostavština crkvenih redova. Srednjovjekovno graditeljsko nasljeđe vrlo je važno i za formiranje nacionalne kulturne povijesti, a sam grad bio je poprište događaja koji

Sl. 1. Prostorni razmještaj kulturnih dobara u povijesnoj jezgri Zadra

Izvor: obrada autora

su duboko obilježili razvoj hrvatske države sve do modernih vremena. Najimpozantnije građevine srednjeg vijeka nalaze se u sklopu episkopalnog kompleksa koji je zaštićeno kulturno dobro te na prijedlogu za upis na UNESCO listu svjetske baštine. U sklopu kompleksa nalazi se crkva sv. Donata – simbol grada Zadra, katedrala sv. Stošije (Anastazije) sa krstionicom, sakristijom i zvonikom, nadbiskupska palača te sjemenište Zmajević. Važno je napomenuti kako srednjovjekovno episkopalno središte grada ima kontinuitet od ranokršćanskog vremena o čemu svjedoče arheološki ostaci i arhitektonski elementi u katedralnom sklopu. Ranokršćanskom periodu također pripadaju i crkva sv. Šimuna te ostaci crkve sv. Tome. Uz ranije spomenute građevine srednjovjekovnom vremenu pripadaju i samostanski sklopovi Sv. Marije, Sv. Frane, Sv. Krševana, sv. Mihovila Arkandela i Sv. Dominika te crkve cv. Lovre, sv. Petra i Andrije, sv. Šimuna.

Srednjovjekovnom vremenu pripadaju i vrijedni ostaci crkva sv. Tome i sv. Marije (Stomorica). Navedene crkve i njihovi inventari prvoklasni su primjeri ranokršćanske, predromaničke, romaničke i gotičke umjetnosti u Hrvatskoj te su zbog toga upisane kao zaštićeno kulturno dobro u Registar. Uz to s kraja srednjeg vijeka potrebno je spomenuti i gotičko-renesansne palače obitelji Nassis, Petrizio, Ghirardini i Grisogono također upisane kao zaštićena kulturna dobra.

Novovjekovno doba Zadra obilježeno je mletačkom vlašću i borbama protiv Osmanlija, kao posljedica tih događanja Zadar danas baštini kulturno dobro koje je 2017. godine uvršteno na UNESCO-ov popis svjetske baštine. Riječ je o mletačkom fortifikacijskom sustavu iz 16. i 17. stoljeća koje se proteže sjevernim i istočnim dijelom povijesne jezgre grada, u sklopu kojeg se nalaze: Koprna vrata, tvrđave Forte, Ponton, Cittadella, Kaštel te sustav bastiona (Sv. Roko, Sv.

Marcela i Sv. Dimitrije) povezan zidinama s trima vratima na sjevernoj strani (Morska vrata, vrata sv. Roka i Lančana vrata). Zadarske fortifikacije štatile su grad kao važno trgovačko središte na morskim putovima Mletačke Republike. Perimetar mletačkog bastionskog sustava ujedno uvelike i određuje obuhvat povijesne jezgre grada Zadra. Novovjekovnoj baštini Zadra osim bedema pripada i crkva Gospe od Zdravlja (od Kaštela), crkve sv. Nikole i sv. Ilije, Gradska loža, Vela straža te Providurova palača, kao i palače zadarskih patricijskih obitelji Fozze, Borelli, Dragičević-Pappafava, Detrico, Califfi, Camerlengo, Fanfona.

Stogodišnja austrijska uprava i moderno doba posljednji put su utjecali na značajnije promjene unutar starogradske jezgre. Fortifikacijski sustav promjenom načina ratovanja gubi svoju funkciju te se smanjuje, a grad se otvara i obala otoka se nasipava za izgradnju šetnica. Jedan od najljepših primjera historicističke baštine grada Zadra je sklop ženskog liceja s kapelom sv. Dimitrija koji su danas dijelom Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zadru.

Nematerijalna Baština

Vrlo bitan aspekt baštine povijesne jezgre grada Zadra čine njeni nematerijalni oblici. Među njima ističu se vjerske procesije poput onih na svetkovinu Sv. Krševana, jednog od zaštitnika grada kada Zadar slavi dan grada, procesije s relikvijama Sv. Šime ili procesije na svetkovine Gospe od Zdravlja koja je prema predaji u 18. st. spasila grad od velikog požara. Ove svetkovine primjer su duge kršćanske tradicije zadarskog poluotoka koje ljudi na ovom prostoru baštine još od antičkog vremena. Također, jedan od primjera tradicijskih obrta u povijesnoj jezgri grada su barkajoli – barkari koji i danas još barkom na vesla prevoze putnike preko kanala s poluotoka na kopno., dok se među umijećima ističe Zadarski tanać, odnosno koreografija na pjesmu *Ljepšega*

tanać ne viđoh... Također, Zadar je poznato košarkaško mjesto i dom KK Zadar u kojem je, u dvorani Jazine, igrao legendarni košarkaš Krešimir Čosić. Ovaj sport duboko se utkao u kulturu Zadra te je postao dio svakodnevnih urbane aktivnosti grada.

Zadarska povijesna jezgra bogata je i kulturno-umjetničkim sadržajem kao što su manifestacije, Glazbene večeri u Donatu, Noć punog Mjeseca i Regata Zadarska koka nazvanoj prema poznatoj vrsti srednjovjekovnog trgovačkog broda čime se valorizira povijesna trgovačka važnost grada. Navedene manifestacije duboko su povezane s tradicionalnim, mediteranskim načinom života s karakterističnom gastronomijom koja se nalazi na UNESCO-voj listi svjetske nematerijalne baštine. Vrijedna kulturna baština Zadra svakako su i djela umjetničkih fotografija nastala u drugoj polovici 20. stoljeća iz objektivna renomiranih umjetnika iz tzv. zadarske fotografske škole.

Kulturna baština povijesne jezgre grada Zadra iznimno je značajna. Zbog svoje raznolikosti, bogatstva i jedinstvenosti vrlo je vrijedan resurs za razvoj grada, pri čemu se u njenom upravljanju naglasak treba staviti na zaštitu i očuvanje te kvalitetnu valorizaciju i sveobuhvatnu socio-ekonomsku integraciju s okolinom.

3 PROJEKTNI
ZADATAK

OPIS PROJEKTOG ZADATAKA

Ugovorom o provedbi istraživačkih aktivnosti za potrebe izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra utvrđene su obveze izvršitelja, a koje uključuju istraživački fazu koja je potrebna kako bi se osigurale analitičke podloge za izradu Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra. Sukladno projektnom zadatku, aktivnosti koje su uključene u provedbu su:

- prikupljanje relevantnih podataka za izradu Plana upravljanja;

- kartiranje resursno-funkcionalne osnove povijesne jezgre;
- pomoć u organizaciji događaja na kojem će sudjelovati domaći i međunarodni stručnjaci u zaštiti kulturne baštine s iskustvima i znanjima relevantnim za izradu Plana upravljanja, a namijenjenih civilnom sektoru;
- provedba prvog kruga participativnih aktivnosti
- izrada sektorske analize stanja koja će biti podloga za izradu Plana upravljanja.

Slijedom navedenog, ovaj Ugovor predstavlja **prvu fazu izrade Plana upravljanja**. Osim Početnog izvješća, Izvršitelj će Naručitelju dostaviti Analizu stanja te Izvješće o participativnim aktivnostima.

Sl. 2. Crkva sv. Donata

Izvor: autori

4 **METODOLOGIJA**
RADA

METODOLOGIJA IZRADE

Plan upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra izrađuje se kao strateški razvojni dokument kojim se utvrđuju postavke budućeg upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra. Plan mora biti usuglašen s dokumentima višeg reda te usklađen s potrebama lokalnog stanovništva i lokalnog održivog razvoja, uspostavljajući održivu ravnotežu između javnog, privatnog i civilnog sektora.

Izrada Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra izrađivat će se sukladno standardima UNESCO-a propisanim Operativnim smjernicama, standardima UNESCO-a vezanima uz izradu planova upravljanja, načelima i preporukama UNESCO-a iz 2011. godine o povijesnom urbanom krajoliku (HUL), smjernicama za procjenu utjecaja na baštinu za svojstva kulturne baštine (*HIA – Heritage Impact Assessment*) te ostalim međunarodno relevantnim dokumentima vezanim uz pitanja upravljanja povijesnim jezgrom.

S obzirom na status UNESCO-ve svjetske baštine u dijelu povijesne jezgre, Plan upravljanja mora biti izrađen sukladno metodologiji UNESCO-vih Operativnih smjernica te načelima i preporukama UNESCO-a o povijesnom urbanom

krajoliku. Navedeni dokumenti definirani su s ciljem naglašavanja potrebe za boljom integracijom strategija očuvanja urbane kulturne baštine i širih ciljeva održivog razvoja, kako bi se potaknulo zajedničko javno i privatno djelovanje usmjereno na očuvanje i povećanje kvalitete životnog okruženja u urbanim cjelinama, uvažavajući potrebe očuvanja UNESCO-ve svjetske baštine. Tijekom izrade Plana upravljanja važno je identificirati, čuvati i planski razvijati povijesna područja u okviru njihova šireg urbanog konteksta na način da se razmotre međupovezanosti i među-

Izrada Plana upravljanja mora biti usklađena s relevantnim UNESCO-vim smjernicama, preporukama i dokumentima.

visnosti fizičkih normi, njihove prostorne organizacije i povezanosti te njihova prirodna obilježja i okruženja te njihove društvene, kulturne i gospodarske vrijednosti (UNESCO, 2011). Kao što je u uvodu utvrđeno, UNESCO-ve preporuke definiraju šest temeljnih koraka koje je potrebno uvažiti u procesu izrade planova upravljanja, a koji uključuju:

- provedbu sveobuhvatnih istraživanja i kartiranja prirodnih, kulturnih i društvenih resursa
- postizanje konsenzusa među različitim skupinama lokalnih dionika kroz primjenu participativnog pristupa u planiranju
- procjenu razine osjetljivosti i ranjivosti prostora na socioekonomske trendove i posljedice klimatskih promjena
- integraciju vrijednosti kulturne baštine i njihove osjetljivosti u širi razvojni okvir
- prioritizaciju mjera usmjerenih na očuvanje i razvoj
- razvoj prikladnog mehanizma provedbe definiranih mjera (UNESCO, 2011).

Osim navedenih preporuka na međunarodnoj razini, prilikom izrade Plana upravljanja potrebno je u obzir uzeti načela zaštite i očuvanja kulturne baštine definirana Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17, 90/18, 32/20, 62/20). Iako hrvatski sustav strateškog planiranja ne prepoznaje planove upravljanja povijesnim jezgrama kao strateškoplanske dokumente, već je to obveza sukladno UNESCO-vim dokumentima, potrebno je uzeti u obzir i postavke i načela strateškog planiranja utvrđene Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17).

PROCES PRIPREME I IZRADE PLANA UPRAVLJANJA

Cjelokupan radni obuhvat pripreme i izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra segmentiran je u dvije faze:

- FAZA I – provedba istraživačkih aktivnosti i izrada detaljne analize stanja
- FAZA II – izrada strateškog okvira i provedbenog plana Plana upravljanja povijesnom jezgrom

U usporedbi sa smjericama UNESCO-a za izradu planova upravljanja, prva faza uključuje provedbu sveobuhvatnih istraživanja i kartiranja

prirodnih, kulturnih i društvenih resursa, postizanje konsenzusa među različitim skupinama lokalnih dionika kroz primjenu participativnog pristupa u identifikaciji prostornih potreba te procjenu razine osjetljivosti i ranjivosti prostora na socioekonomske trendove i posljedice klimatskih promjena. Tijekom prve faze potrebno je identificirati sve podatke potrebne za realizaciju predviđenih aktivnosti. Pritom je zadaća Naručitelja kao nositelja izrade pribavljanje svih potrebnih dokumenata i podataka iz adekvatnih izvora tj. institucija, a sukladno Zahtjevu za dostavom podataka. Pritom će dinamika provedbe aktivnosti biti uvjetovana dostavljanjem navedenih podataka od strane Naručitelja prema Izvršitelju. Pregled potrebnih podataka za provedbu prve faze prikazan je u poglavlju Potreba za podacima.

Druga faza uključuje sintezu prethodnih analitičkih koraka, postizanje konsenzusa među različitim skupinama lokalnih dionika kroz primjenu participativnog pristupa u planiranju budućeg načina upravljanja povijesnom jezgrom, integraciju vrijednosti kulturne baštine i njihove osjetljivosti u širi razvojni okvir, prioritizaciju mjera usmjerenih na očuvanje i razvoj te razvoj prikladnog mehanizma provedbe definiranih mjera. Druga faza stoga uključuje utvrđivanje vizije i strategije očuvanja kulturnih dobara te usklađenje s potrebama socioekonomskog razvoja. Cjelokupan proces okrunjuje se izradom provedbene strategije uz definiranje provedbenog (akcijskog) plana. Posljednja faza uključuje javnu raspravu te izradu konačnog nacrtu i usvajanje istog.

Tijekom druge faze iznimno je važno uskladiti proces izrade Plana upravljanja s drugim gradovima koji zajedno sa Zadrom dijele upis na

Izrada Plana upravljanja uključuje dvije faze: provedbu istraživačkih aktivnosti i izradu detaljne analize stanja te izradu strateškog okvira s provedbenim planom.

UNESCO-vom popisu svjetske baštine. Konačan cilj na temelju izrade ovog plana upravljanja biti će izrada transnacionalnog plana upravljanja, koji će izraditi gradovi uključeni u ovaj proces.

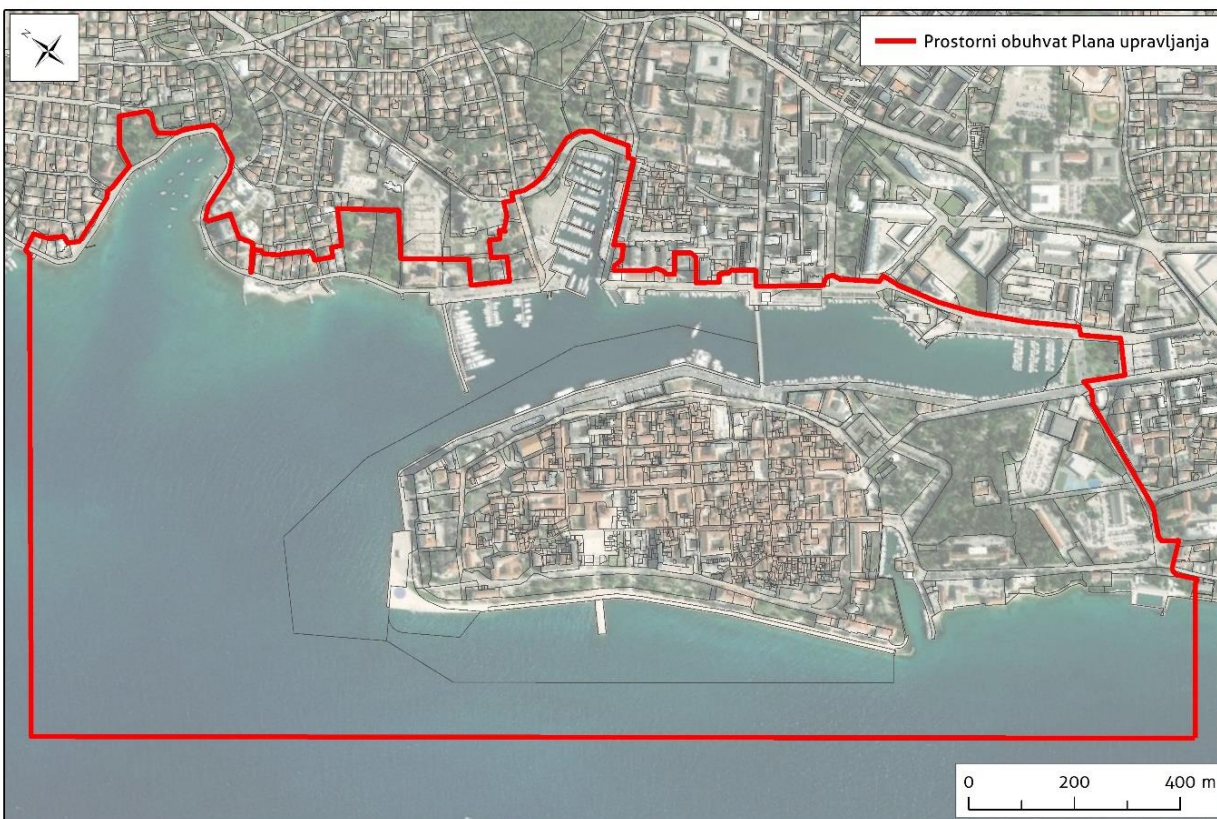
Sukladno navedenome, predmet ovog Ugovora jest prva faza, čiji analitički procesi će biti pojašnjeni u nastavku teksta.

Analiza stanja

Prva faza izrade Plana upravljanja uključuje detaljnu analizu stanja pojedinih sektora koji imaju određenu funkcionalnu dinamiku na prostoru povijesne jezgre. Detaljna analiza stanja i trendova provodi se na prostornom obuhvatu Plana upravljanja koji je identičan granicama zaštićene kulturno-povijesne cjeline grada Zadra

(Z-3409), a koja u ujedno predstavlja i *buffer* zonu UNESCO-vog dobra svjetske baštine u Zadru. Prikaz prostornog obuhvata analize stanja prikazan je na Sl. 3. i Sl. 4. Kao prostor okruženja (tzv. *setting*) koristit će se prostor jedinice lokalne samouprave Grad Zadar. Generalni trendovi za koje nije moguće utvrditi analitičke elemente unutar povijesne jezgre, analizirat će se na razini cijeloga Grada, s deskriptivnim osvrtom na razinu prostora povijesne jezgre.

Analiza stanja je multisektorska te adresira stanje, trendove i izazove u nekoliko tematskih cjelina segmentirane na različite aspekte prostora. Analiza stanja će obuhvatiti analizu s kulturnog aspekta, demografskog aspekta, društvenog aspekta, ekonomskog aspekta, turističkog aspekta, okolišnog aspekta, sigurnosnog aspekta, s aspekta prostornih rizika i klimatskih promjena, s aspekta zaštite kulturne baštine i dr. Analiza stanja kombinira kvantitativne i kvalitativne metode kako bi se stekao precizan uvid u postojeće stanje i trendove. Kvantitativni i kvalitativni

Sl. 3. Prostorni obuhvat Plana upravljanja

Izvor: obrada autora prema: Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (2021)

Plan upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra – Početno izvješće

podaci za analizu prikupljat će se od relevantnih institucija i organizacija, pri čemu će se dio kvalitativnih podataka prikupiti kroz participativan proces uključivanja dionika, tj. izravno od lokalnih dionika. Prilikom analize stanja koristit će se prostorna analiza korištenjem geografskih informacijskih sustava (GIS).

Predviđena metodologija za izradu Plana upravljanja također uključuje provedbu istraživanja u pojedinim prioritetnim područjima koja su potrebna za stvaranje šire, sveobuhvatnije slike o stanju i mogućnostima razvoja povijesne jezgre Grada Zadra.

Rezultati analize stanja sumirat će se izradom SWOT analize – analize snaga, slabosti, prilika i prijetnji. Slabosti i prijetnje se analiziraju kako bi se identificirali razvojni izazovi, dok se snage i prilike analiziraju u svrhu identificiranja razvojnih potencijala. SWOT će se sastojati od:

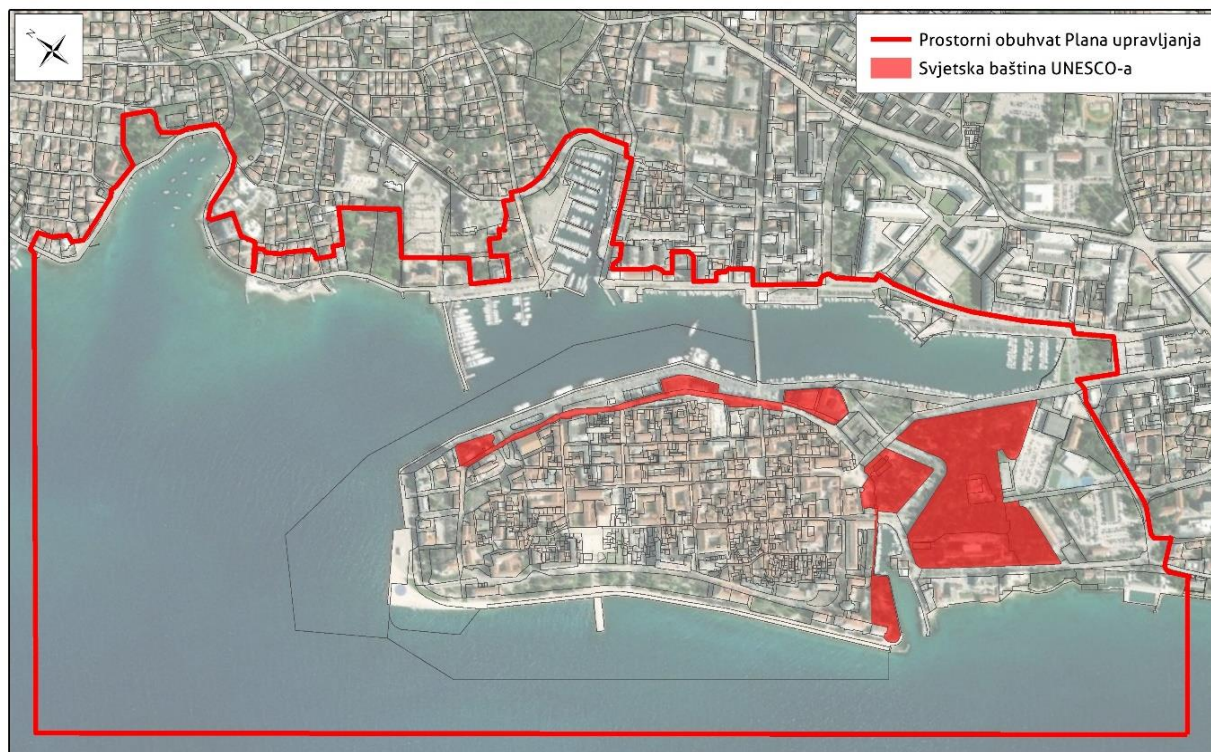
- **snaga** - podrazumijevaju područja, resurse i sposobnosti unutar prostorne jezgre na

koje se ono može osloniti u budućem razvoju i upravljanju

- **slabosti** - ukazuju na područja, resurse i sposobnosti unutar povijesne jezgre koji ograničavaju ili onemogućuju uspješan razvoj i upravljanje prostorom

- **prilika** - čini područja, resurse i sposobnosti izvan povijesne jezgre koje bi se mogle iskoristiti za razvoj i upravljanje prostora, odnosno kroz koje bi se mogle povećati snage i/ili smanjiti slabosti

- **prijetnji** - predstavljaju područja, resurse i sposobnosti izvan povijesne jezgre koji mogu ugroziti razvoj prostora, odnosno koji bi mogli smanjiti snage i/ili povećati slabosti.

Sl. 4. Položaj UNESCO-ve svjetske baštine unutar prostornog obuhvata Plana upravljanja

Izvor: obrada autora prema: Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske (2021)

se s aspekta namjene površina i kompleksne analize funkcionalno prostorne strukture.

ANALIZA FUNKCIONALNO-PROSTORNE STRUKTURE

Analiza funkcionalno-prostorne strukture grada povezuje prostor s funkcijama koje se u njemu nalaze i koje su međuovisne sa strukturom urbanog prostora. Tijekom ove analize u obzir se uzimaju načini korištenja zemljišta, koji se u urbanom tkivu očituje kroz isticanje zona različitih veličina i oblika u kojima se koriste pojedine gradske djelatnosti. Prema toj metodologiji, u gradovima se ističu zone stanovanja, rekreacije, rada, poslovanja (financijske, ugostiteljske, trgovačke i dr.). Funkcionalno-prostorna struktura značajan je čimbenik za urbani identitet prostora koji služi kao poluga u gospodarskom te osobito turističkom razvoju mjesta (Prelogović i Lukić, 2011). Važnost analize funkcionalno-prostorne strukture očituje se u različitim kriterijima za smještaj i način korištenja, što utječe i na sam pristup upravljanju prostorom. Primjerice, objekti javne i stambene namjene zahtijevaju primjeren broj parkirnih mjesta za stanare i zaposlenike, dok primjerice društvene djelatnosti zahtijevaju adekvatnu infrastrukturu raspoloživu i dostupnu široj populaciji. Površine i objekti različitih namjena u kontinuiranom su međudjelovanju pri čemu promjene u funkciji određenog prostora

Analiza funkcionalno-prostorne strukture uključuje kartiranje namjena površina na prostoru povijesne jezgre.

mogu imati utjecaj na veći broj funkcija u bližem i daljem prostoru. Funkcionalno-prostorna obilježja povijesne jezgre Grada Zadra analizirat će

STRUKTURIRANJE PLANA UPRAVLJANJA

Plan upravljanja izrađuje se na temelju načela i preporuka UNESCO-a iz 2011. godine o povijesnom urbanom krajoliku (HUL - historic urban landscape) i prema standardima UNESCO-a definiranim Operativnim smjericama Svjetskog centra za baštinu (WHC – World Heritage Centre). Sadrži ciljeve i aktivnosti budućeg razvoja i upravljanja koji su usklađeni s prioritetima lokalnog održivog razvoja i potrebama uključenih dionika, a sve u okvirima očuvanja, zaštite, valorizacije i promocije kulturne baštine povijesne jezgre i UNESCO-ve svjetske baštine. Ciljevi i aktivnosti pripremaju se kroz hijerarhijsku strukturu te moraju biti mjerljivi. Provedbenim planom se ciljevima i aktivnostima pridaju organizacijski elementi, poput uključenih dionika, vremena provedbe za aktivnosti i dr. Provedbeni plan bi trebao sadržavati temporalnu, organizacijsku i monitoring razinu. Monitoring razina ili razina pokazatelja provedbe prikazuje mjerljivu komponentu ostvarenja pojedinih ciljeva, a koristi se za ažuriranje provedbenog plana.

MREŽA DIONIKA

Mreža dionika obuhvaća različite skupine dionika koje su relevantne za upravljanje povijesnom jezgrom Grada Zadra. Njihov popis prema kategorijama dostupan je u priloženoj tablici (Tab. 1.). Navedeni dionici bit će uključeni u participativne aktivnosti u procesu izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra. Mreža dionika dodatno će se proširivati tijekom procesa izrade Plana, a posebice tijekom participativnih aktivnosti.

Tab. 1. Inicijalna mreža dionika

<p>KATEGORIJA 1 Uprava Grada Zadra</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ UPRAVNA TIJELA GRADA ZADRA<ul style="list-style-type: none">○ Ured Grada○ Ured gradonačelnika○ Upravni odjel za prostorno uređenje i graditeljstvo○ Upravni odjel za komunalne djelatnosti i zaštitu okoliša○ Upravni odjel za gospodarstvo, obrtništvo i razvitak otoka○ Upravni odjel za kulturu i šport○ Upravni odjel za odgoj i školstvo○ Upravni odjel za financije○ Upravni odjel za gospodarenje gradskom imovinom○ Upravni odjel za socijalnu skrb i zdravstvo○ Upravni odjel za EU fondove▪ GRADSKE USTANOVE I PODUZEĆA▪ Komunalna i trgovačka društva<ul style="list-style-type: none">○ NASADI d.o.o.○ TRŽNICA ZADAR d.o.o.○ ODVODNJA d.o.o.○ LIBURNIJA d.o.o.○ ČISTOĆA d.o.o.
---	---

Plan upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra – Početno izvješće

	<ul style="list-style-type: none"> ○ VODVOVOD d.o.o. ○ DOM HRVATSKE MLADEŽI d.o.o. ○ ZADARSKI ŠPORT ○ OBALA I LUČICE d.o.o. ○ INOVATIVNI ZADAR d.o.o. za poticanje i razvoj poduzetništva, informacijskih i komunikacijskih tehnologija ○ EKO d.o.o. ○ Razvojna agencija Zadarske županije ▪ Kultura <ul style="list-style-type: none"> ○ Kulturno vijeće Grada Zadra ○ Gradska knjižnica ○ Znanstvena knjižica ○ Koncertni ured Zadar ○ Glazbene večeri u Sv. Donatu ▪ Policijska uprava zadarska ▪ Turistička zajednica Grada Zadra
<p style="text-align: center;">KATEGORIJA 2 Relevantne institucije</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konzervatorski odjel u Zadru za područje Zadarske županije ▪ Arheološki muzej Zadar ▪ Muzej antičkog stakla u Zadru ▪ Međunarodni centar za podvodnu arheologiju ▪ Narodni muzej Zadar ▪ Sveučilište u Zadru ▪ Javna vatrogasna postrojba Zadar ▪ Relevantne odgojno-obrazovne ustanove
<p style="text-align: center;">KATEGORIJA 3 Građani i udruge građana</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zajednica udruga "Centar nezavisne kulture" ▪ Udruga za promicanje ekološke proizvodnje hrane, zaštite okoliša i održivog razvoja „Eko-Zadar" ▪ Predstavnici ostalih zainteresiranih udruga koje svoje djelatnosti održavaju na prostoru povijesne jezgre
<p style="text-align: center;">KATEGORIJA 4 Privatni sektor</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udruženje obrtnika Zadar ▪ Županijska komora Zadar – Hrvatska gospodarska komora ▪ Udruga zadarskih ugostitelja ▪ Ostala udruženja i slične organizacije poduzetnika i obrtnika ▪ Predstavnici ostalih zainteresiranih tvrtki, poduzetnika i obrtnika s prostora povijesne jezgre

PARTICIPATIVNI PRISTUP

Participativni pristup predstavlja uključivanje velikog broja lokalnih dionika u proces izrade Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra. Uključivanje što većeg broja lokalnih dionika u proces izrade Plana upravljanja osigurava kvalitetne ulazne informacije u fazama analize stanja, identifikacije razvojnih izazova i potencijala, te fazi vizioniranja, što doprinosi širem procesu uključivanja javnosti u procese donošenje odluka te optimizaciji budućih ciljeva upravljanja sukladno potrebama lokalnog stanovništva i uključenih dionika.

Kroz svaku fazu izrade Plana upravljanja uključena je organizacija participativnih radionica i konzultacija s ciljem uključivanja što većeg broja relevantnih dionika i stručnjaka u proces planiranja i izrade Plana upravljanja. Takav pristup predstavlja odmak od tradicionalnog pristupa „odozgo prema dolje“, te uključuje širok spektar dionika u proces planiranja. Tim pristupom stvara se bolji uvid u prisutne razvojne izazove, ali i potencijale određenog područja, sukladno kojima se potom predlažu rješenja i mogućnosti razvoja i upravljanja u budućnosti.

Participativna metoda mora biti jasno vođena i strukturirana te zahtijeva strpljenje i kvalitetan dijalog svih dionika. Veliku važnost u kvalitetnom provođenju participativne metode ima identifikacija i uključivanje relevantnih dionika. U izradi Plana upravljanja povijesnom jezgrom Grada Zadra bit će korištene dvije participativne metode – metoda fokus grupa i metoda **design thinking** radionica.

Glavni cilj fokus grupa je identifikacija razvojnih problema i prilika od strane dionika iz raznih sektora. Fokus grupe organiziraju se tijekom faze analize stanja te predstavljaju jedan od inicijalnih oblika prikupljanja kvalitativnih podataka. Rezultati fokus grupa mogu doprinijeti adresiranju izazova i potencijala prostora koji nisu evidentirani iz službenih podataka. Također, informacije prikupljene putem fokus grupa mogu pomoći kvalitetnoj interpretaciji utvrđenog razvojnog stanja prostora.

Osnovna karakteristika *design thinking* metode je orijentiranost prema korisniku u rješavanju problema. To je metoda za praktično i kreativno rješavanje problema i pronalaženje rješenja s namjerom ostvarivanja poboljšanog budućeg rezultata. Ova metoda preporuča se za korištenje u drugoj fazi – prilikom strukturiranja Plana upravljanja.

Participativne radionice s fokus grupama i *design thinking* radionicama moraju se održavati sukladno propisanim epidemiološkim mjerama u cilju sprječavanja širenja zaraze virusom COVID-19. Ukoliko neće biti moguća organizacija fizičkih on-site radionica, organizirat će se alternativne online radionice.

Tijekom participativnog procesa koristit će se metoda anketiranja koja će se zbog epidemioloških mjera COVID-19 provoditi isključivo korištenjem online alata.

Participativan proces doprinijet će razvoju Plana upravljanja koji će biti izrađen „po mjeri“ stanovnika i dionika.

5 **PLAN RADA**

ORGANIZACIJA

AKTIVNOSTI

Sukladno projektnom zadatku i metodologiji rada, utvrđeno je deset provedbenih koraka kojima će se izvršiti Ugovor. Koraci uključuju:

K1 - Početno izvješće

Početno izvješće uključuje prikaz metodologije rada te postavlja temelje za provedbu istraživačkih aktivnosti koje je potrebno provesti kroz provedbu Ugovora. Ovaj dokument predstavlja Početno izvješće.

K2 - Zahtjev za dostavom podataka

Tijekom izrade Početnog izvješća, Izvršitelj radi prvi pregled dostupnih podataka te daje Naručitelju Zahtjev za dostavu podataka čime će se dopuniti nedostaci u identificiranim podacima. Naručitelj dostavlja tražene podatke Izvršitelju koji ih obrađuje i zaključke ugrađuje u analizu stanja.

K3 - Potencijalna dorada Početnog izvješća

Naručitelj u komunikaciji s Izvršiteljem može zatražiti izmjene i dopune Početnog izvješća, ukoliko postoji potreba za istim.

K4 - Provedba participativnih aktivnosti - fokus grupe

Izvršitelj i Naručitelj u suradnji provode participativne aktivnosti koje su potrebne za izradu analize stanja. Naručitelj daje prijedlog potencijalnih dionika koje je moguće uključiti u participativan proces, a Izvršitelj izrađuje bazu kontakata s dionicima koji su relevantni za uključivanje u participativan proces. Prvi krug participativnih aktivnosti uključuje metodu fokus grupa, odnosno razgovor s dionicima na temu izazova i potencijala na prostoru. Participativne radionice organizirat će se u Zadru. Ukoliko će postojati

potreba za odgodom radionica zbog epidemioloških uvjeta, organizirat će se online radionice kao alternativan model.

K5 - Pomoć u organizaciji događaja

Naručitelj će pokrenuti proces organizacije događaja koji će imati za cilj širenje svijesti o potrebi adekvatnog i održivog upravljanja povijesnom jezgrom i uključenom UNESCO-ovom svjetskom baštinom. Izvršitelj će pružiti podršku u organizaciji događanja, u dogovoru s Naručiteljem.

K6 - Izrada socioekonomske analize stanja

Aktivnost uključuje provedbu sektorskih analiza stanja koje će za cilj imati identifikaciju izazova i potencijala u budućem razvoju i načinu upravljanja povijesnom jezgrom. Analiza će uključiti niz različitih aspekata sagledavanja prostora povijesne jezgre, koji će sistematično biti sumirani. Predstavlja podlogu za izradu Plana upravljanja.

K7 - Izrada analize funkcionalno-prostorne strukture

Aktivnost uključuje provedbu analize funkcionalno-prostorne strukture na prostoru povijesne jezgre s ciljem precizne identifikacije načina korištenja prostora i funkcija koje gravitiraju određenim prostorima povijesne jezgre. Predstavlja podlogu za izradu Plana upravljanja.

K8 - Izrada SWOT analize

Aktivnost uključuje identifikaciju razvojnih izazova i potencijala sastavljenih temeljem prethodno provedenih analiza stanja i analize funkcionalno prostorne strukture.

K9 - Predaja verzije analize stanja

Aktivnost uključuje objedinjavanje prethodno provedenih aktivnosti te dostavu materijala Naručitelju.

K10 - Potencijalna dorada analize stanja

Naručitelj u komunikaciji s Izvršiteljem može zatražiti izmjene i dopune isporučevine, ukoliko postoji potreba za istim.

INDIKATIVAN HODOGRAM

Obveze Izvršitelja	23.8.2021	30.8.2021	6.9.2021	13.9.2021	20.9.2021	27.9.2021	4.10.2021	11.10.2021	18.10.2021	25.10.2021	1.11.2021	8.11.2021	15.11.2021	22.11.2021
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14
Početno izvješće														
Zahtjev za dostavom podataka														
Potencijalna dorada Početnog izvješća														
Provedba participativnih aktivnosti - fokus grupe														
Pomoć u organizaciji događaja														
Izrada socioekonomske analize stanja														
Izrada analize funkcionalno-prostorne strukture														
Izrada SWOT analize														
Predaja verzije analize stanja														
Potencijalna dorada analize stanja														

Sl. 5. Prikaz prijedloga hodograma provedbe Ugovora

**6 RIZICI
PROVEDBE**

proces te kroz analizu funkcionalno-prostorne strukture.

R3 – Slab odaziv dionika – nizak rizik

Nedostatak interesa javnosti i uključenih dionika može utjecati na smanjen opseg osiguranih podataka za provedbu analize stanja. Naručitelj je u ranoj fazi provedbe Ugovora pripremio Izvršitelja na razvoj mreže dionika te su ostvareni prvi kontakti s potencijalnim dionicima.

R4 – Kvaliteta isporučevine – nizak rizik

Kvaliteta isporučevine može varirati zbog više faktora: nedostatak podataka, nedostatak interesa dionika i dr. Naručitelj će isporučevinu pripremiti u skladu s najvišim standardima te u komunikaciji s Izvršiteljem kako bi se osigurala visoka kvaliteta konačne isporučevine

Tijekom provedbe Ugovora postoji mogućnost identifikacije dodatnih rizika koji će utjecati na provedbu, a zadatak Naručitelja i Izvršitelja je na vrijeme komunicirati moguće poteškoće u provedbi te zajednički donijeti odluku o potrebnim aktivnostima.

IDENTIFICIRANI RIZICI PROVEDBE

Provedba Ugovora nema značajnih rizika provedbe koji bi mogli negativno utjecati na završetak ugovorenih aktivnosti, međutim identificirani su pojedini elementi za koje je potrebno utvrditi mjere smanjenja utjecaja rizika.

R1 – COVID-19 – umjeren rizik

Provedba istraživačkih aktivnosti provodit će se tijekom globalne pandemije COVID-19 zbog kojeg su utvrđene epidemiološke mjere i mjere socijalnog distanciranja. S obzirom kako Ugovor uključuje provedbu participativnih aktivnosti, iste je potrebno planirati u skladu s postojećim epidemiološkim mjerama koje su utvrđene od strane nadležnog Stožera civilne zaštite. Ukoliko provedba fizičkih dijelova participativnog procesa neće biti moguća, potrebno je koristiti alternativne alate poput Zoom-a, Teams-a i sl. komunikacijskih alata za organizaciju online radionica. Anketiranje dionika biti će izvršeno isključivo online metodom.

R2 – Nedostatak podataka – umjeren rizik

Nedostatak podataka koji su potrebni za izvršenje predviđenih aktivnosti može utjecati na ograničene rezultate i/ili na dugotrajnost provedbe istraživačkih aktivnosti. Zahtjev za podacima je dostavljen Naručitelju u ranoj fazi s ciljem pravovremenog prikupljanja podataka te je organiziran online baza podataka koju će moći zajednički koristiti Naručitelj i Izvršitelj. Nedostatak podataka u pojedinim kategorijama će se dopuniti podacima osiguranim kroz participativni

7 **POTREBA ZA
PODATCIMA**

Plan upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra – Početno izvješće

POVIJESNA JEZGRA	GRAD ZADAR	MOGUĆI IZVORI PODATAKA
OPĆI PODATCI		
Rješenje o zaštiti povijesne jezgre		Grad Zadar, Konzervatorski odjel
Dokumenti vezani uz povijesni razvoj povijesne jezgre		Grad Zadar, Konzervatorski odjel
Konzervatorska podloga		Grad Zadar, Konzervatorski odjel
Ostala dokumentacija vezana uz povijesnu jezgru (konzervatorski elaborat, studije, izvješća i dr.)		Grad Zadar, Konzervatorski odjel
	<p>Prostornoplanska dokumentacija u shp i/ili dwg formatu s pratećim podlogama (posebno karte zaštite): prostorni plan uređenja Grada (sve planske karte), planovi nižeg reda (usvojeni i neusvojeni)</p> <p>Tekstualni dijelovi prostornih planova (odredbe za provođenje i obrazloženje)</p>	Grad Zadar
Studija valorizacije graditeljske baštine - kategorija vrijednosti i zaštite	-	Grad Zadar, Konzervatorski odjel
STANOVNIŠTVO		
Broj stanovnika po statističkim krugovima i naseljima 2001. i 2011. g. (broj stanovnika povijesne jezgre)	-	Državni zavod za statistiku
Prostorno kretanje stanovništva 2011.-2021. (broj doseljenih i odseljenih na razini jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga)	-	Državni zavod za statistiku
Prirodno kretanje stanovništva 2011.-2021. (broj rođenih i umrlih na razini jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga)	-	Državni zavod za statistiku
Stanovništvo prema dobi i spolu 2001. i 2011. na razini jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga	-	Državni zavod za statistiku
Stanovništvo prema razini obrazovanja 2001. i 2011. na razini	-	Državni zavod za statistiku

Plan upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra – Početno izvješće

jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga		
Stanovništvo prema aktivnosti 2001. i 2011. na razini jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga	-	Državni zavod za statistiku
Broj kućanstava u povijesnoj jezgri ili pripadajućem statističkom krugu 2001. i 2011.	-	Državni zavod za statistiku
Kućanstva prema broju članova 2001. i 2011. na razini jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga	-	Državni zavod za statistiku
Dnevni migranti na 2001. i 2011. na razini jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga	-	Državni zavod za statistiku
Stanovi prema načinu korištenja u jezgri ili pripadajućem statističkom krugu 2001. i 2011. (broj stalno nastanjenih, povremeno nastanjenih, napuštenih stanova, stanova za odmor, za djelatnost)	-	Državni zavod za statistiku
GOSPODARSTVO		
Podaci o broju turističkih dolazaka i noćenja u povijesnoj jezgri (2011.-2021.)	-	Turistička zajednica Grada Zadra
Podaci o prosječnom mjesečnom broju dolazaka i noćenja (2011.-2021.)		
Podaci o smještajnim kapacitetima i iznajmljivačima u jezgri (apartmani, hoteli i dr.)	-	Turistička zajednica Grada Zadra
Broj ugostitelja u povijesnoj jezgri	Broj ugostitelja u Gradu Zadru	Turistička zajednica Grada Zadra
Broj nautičkih vezova u povijesnoj jezgri	-	Turistička zajednica Grada Zadra, Lučka uprava Zadar, Obala i lučice
Popis manifestacija i događanja u povijesnoj jezgri	-	Turistička zajednica Grada Zadra
Broj obrta i poduzeća u povijesnoj jezgri prema sektorima djelatnosti i broju zaposlenih (2010.-2017.)	Broj obrta i poduzeća u Gradu Zadru prema sektorima djelatnosti i broju zaposlenih (2010.-2017.)	FINA, Hrvatska gospodarska komora, Obrtni registar
Stanovništvo prema sektorima djelatnosti 2001. i 2011. na razini jezgre ili pripadajućeg statističkog kruga	-	Državni zavod za statistiku

Plan upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra – Početno izvješće

PROMETNA INFRASTRUKTURA		
Broj i lokacije parkirnih mjesta u povijesnoj jezgri i neposrednoj okolini koje su prikazane na https://www.grad-zadar.hr/oil-parking/	-	Grad Zadar, Obala i lučice
Podaci o biciklističkoj infrastrukturi u povijesnoj jezgri	Podaci o biciklističkoj infrastrukturi u Gradu Zadru	Grad Zadar
Podaci o autobusnim i taksi stajalištima u povijesnoj jezgri ili neposrednoj blizini	Podaci o sustavu javnog prijevoza na razini Grada	Grad Zadar
-	Odluka o uređenju prometa u Gradu Zadru ili sličan dokument (ukoliko postoji)	Grad Zadar
-	SUMP Grada Zadra i analitičke podloge	Grad Zadar
KOMUNALNA INFRASTRUKTURA		
Podaci o stanju objekata u povijesnoj jezgri	-	Grad Zadar, Konzervatorski odjel
Podaci o sustavu prikupljanja i odvoza otpada na području povijesne jezgre (učestalost odvoza, broj, lokacije i kapacitet kontejnera/zelenih otoka i sl.)	-	Grad Zadar, nadležno komunalno poduzeće
Podaci o komunalnoj infrastrukturi u povijesnoj jezgri (broj kućanstava priključenih na elektroopskrbnu, vodoopskrbnu i kanalizacijsku mrežu)	-	Grad Zadar, nadležno komunalno poduzeće, nadležni distributeri vode i električne energije
Podaci o lokacijama s dostupnim besplatnim bežičnim internetom		Grad Zadar
DRUŠTVENE DJELATNOSTI		
Popis ustanova društvene infrastrukture u povijesnoj jezgri (upravne institucije, odgojno-obrazovna infrastruktura, zdravstvena, kulturna (muzeji i dr.) te ostala društvena infrastruktura)	-	Grad Zadar
Prilagođenost objekata društvene infrastrukture u povijesnoj jezgri osobama s invaliditetom	-	Grad Zadar

Plan upravljanja povijesnom jezgrom grada Zadra – Početno izvješće

Popis organizacija civilnog društva (udruga) koje djeluju na prostoru povijesne jezgre	-	Grad Zadar
Broj posjetitelja kulturnih ustanova na godišnjoj razini (razdoblje 2011-2021.)	-	Grad Zadar
FUNKCIONALNO-PROSTORNA STRUKTURA		
Broj i popis prostora u povijesnoj jezgri u vlasništvu Grada Zadra	-	Grad Zadar
Broj napuštenih poslovnih prostora u povijesnoj jezgri	-	Grad Zadar
PRIRODA I OKOLIŠ		
Popis zelenih i ostalih javnih površina u povijesnoj jezgri	-	Grad Zadar
Popis zelene infrastrukture	-	Grad Zadar
Podatci registra zelenila (shp)	-	Grad Zadar
Planovi razvoja zelene infrastrukture i javnih zelenih površina u povijesnoj jezgri	-	Grad Zadar
OSTALO		
Ostale vrste podataka i dokumentacije kojima je moguće utvrditi stanje u prostoru povijesne jezgre, a koje smatrate da je potrebno uzeti u obzir prilikom izrade analize stanja	-	Grad Zadar

8 **POPIS LITERA-
TURE I IZVORA**

Heritage Centre, 2011, <https://whc.unesco.org/en/hul/>

- UNESCO (1972), World Heritage Convention
- UNESCO World Heritage Sustainable Tourism Toolkit, <http://whc.unesco.org/sustainabletourismtoolkit/>
- UNESCO, 2011, Recommendation on The Historic Urban Landscape
- UNESCO, 2011, World Heritage Capacity Building Strategy, World Heritage Committee (WHC-11/35.COM/9B)
- Vresk, M., 2002: Razvoj urbanih sistema u svijetu: Geografski pregled, drugo prerađeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb

POPIS LITERATURE

- Guidance on Heritage Impact Assessments for Cultural World Heritage Properties, ICOMOS, 2011
- Guide to the methodical study of Monuments and causes of their deterioration, ICCROM, 1982
- ICOMOS (2005.), Declaration on the Conservation of the Setting, of Heritage Structures, Sites and Areas, Xi'an Declaration
- ICOMOS Australia 1979 (and revisions), Charter for Places of Cultural Significance, Burra Charter
- ICOMOS, 1987, Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas, Washington
- ICOMOS, Deklaracija o očuvanju spomeničkih objekata, lokaliteta i zona, 2005.
- Magaš, D., 2013: Geografija Hrvatske, Sveučilište u Zadru, Meridijani, Zadar, Samobor
- Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites, ICCROM, UNESCO, ICOMOS, 1998
- Odluka o razvrstavanju javnih cesta, NN 18/21
- Prostorni plan uređenja Grada Zadra [PPUGZ], Glasnik Grada Zadra [GGZ] 4/04, 3/08, 4/08, 10/08, 21/10, 16/11, 2/16, 6/16, 13/16, 4/17, 14/19
- The UNESCO Recommendation on the Historic Urban Landscape, UNESCO World

POPIS IZVORA

- Jadrolinija, 2021: Lokalne linije, [https://www.jadrolinija.hr/redovi-plovidbe-i-cijene/lokalne-linije-2021-\(08.09.2021.\)](https://www.jadrolinija.hr/redovi-plovidbe-i-cijene/lokalne-linije-2021-(08.09.2021.))
- Liburnija, 2021: Gradski prijevoz, <https://liburnija-zadar.hr/gradski-prijevoz/> (08.09.2021.)
- Obala i lučice, 2021: Parking Zadar, <https://oil.hr/parking-zadar> (08.09.2021.)
- Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, <https://registar.kulturnodobra.hr/#/> (13.09.2021.)

